

ارتباط ناگسستگی فراساحتی بودن قرآن و خاتمیت

فراساحتی بودن و شمول متن قرآن کریم ارتباط تنگاتنگ و گسترده‌ای با بحث ختم نبوت دارد؛ زیرا در این بحث مطرح می‌شود که قرآن کریم و تعالیم عالیه آن و آنچه که در بطن و متن اسلام مطرح شده، فراساحتی و جهان‌شمول است.

فراساحتی بودن و شمول متن قرآن کریم ارتباط تنگاتنگ و گسترده‌ای با بحث ختم نبوت دارد؛ زیرا در این بحث مطرح می‌شود که قرآن کریم و تعالیم عالیه آن و آنچه که در بطن و متن اسلام مطرح شده، فراساحتی و جهان‌شمول است.

اکبر عروتی موفق، عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی سینای همدان در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا) به ابعاد بحث فراساحتی بودن قرآن کریم پرداخت و در این مورد گفت: بحث شمول متن و فراساحتی بودن قرآن کریم ارتباط تنگاتنگ و بسیار گسترده‌ای با بحث ختم نبوت دارد، چون در بحث ختم نبوت مطرح می‌شود که قرآن کریم و تعالیم عالیه قرآن و آنچه که در بطن و متن اسلام مطرح شده فراساحتی و جهان‌شمول است.

وی اظهار کرد: به همین علت، بحث فراساحتی بودن متن را باید در جهانی بودن و جاودانگی دین اسلام جستجو کنیم و هم در جامعیت خود قرآن کریم و تعالیم و آموزه‌هایی که در اسلام وجود دارد. بحث جهانی بودن در رابطه با قرآن در آیات متعددی از قرآن کریم مورد اشاره قرار گرفته است؛ به عنوان مثال در آیه شریفه « قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا...؛ بگو ای مردم من پیامبر خدا به سوی همه شما هستم« (اعراف/158) مخاطب نبی مکرم اسلام را همه جهانیان بیان می‌فرماید.

وی افزود: خدا در قرآن می‌فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا...؛ و ما تو را جز [به سمت] بشارتگر و هشداردهنده برای تمام مردم نفرستادیم« (سبا/28). بنابراین این آیات جهانی بودن را مطرح می‌کنند. در آیه دیگری می‌فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ؛ و تو را جز رحمتی برای جهانیان نفرستادیم« (انبیا/107). پیامبر اسلام رحمت برای تمام عالمیان است و این آیات اشاره‌ای بر جهانی بودن دارد و وقتی رسالت پیامبر گرامی اسلام (ص) رسالت جهانی است، طبیعتاً تعالیم و دستورات و آیات قرآنی هم باید بتواند همه را زیر چتر خود جمع کند.

جهان شمول بودن دین در روایات

وی در ادامه با اشاره به روایتی خاطرنشان کرد: در روایات ما از جمله در روایت «حلال محمد(ص) حلال الی یوم القیامه و حرامه حرام الی یوم القیامه«؛ به جهانی بودن اشاره شده است که در واقع جاودانگی تعالیم و آموزه‌های دینی و تعالیم قرآنی را مطرح می‌کند و اگر این شمول و گستردگی تمام را نداشته باشد، این حلال الی یوم القیامه معنا پیدا نمی‌کند.

عروتی موفق افزود: در خود قرآن کریم در واقع به بحث جاودانگی دین اسلام اشاره شده و بین جاودانگی و شمول متن و فراساحتی بودن آن، ارتباط تنگاتنگی وجود دارد؛ چون اگر این متن شامل و فراگیر نباشد، جاودانگی معنا و مفهوم پیدا نمی‌کند و در غیر این صورت قرآن عصری و زمانی می‌شود. خداوند در آیه دیگری می‌فرماید: «... وَأَوْحَىٰ إِلَيْنَا هَٰذَا الْقُرْآنُ لِأَنْذِرْكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ...؛ و این قرآن به من وحی شده تا به وسیله آن شما و هرکس را [که این پیام به او] برسد، هشدار دهم« (انعام/19) عبارت «و مَنْ بَلَغَ...؛ و هرآن کسی که این دستورات به او می‌رسد«؛ در این آیه شریفه، جاودانگی را می‌رساند. بنابراین اگر متنی عصری و مقطعی باشد، طبیعتاً نمی‌تواند تعبیر «و مَنْ بَلَغَ«؛ را در خود جای دهد.

عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی سینای همدان گفت: در آیه شریفه دیگری می‌فرماید: «... إِنَّ هَٰذَا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ* لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا...؛ این [سخن] جز اندرز و قرآنی روشن نیست* تا هر که را [دلی] زنده است، بیم دهد« (یس/69 - 70). این سخن الهی اندرز روشنی است، اما برای چه کسی احیاگر است؟ آن دلی که زنده باشد و نه آن کسی که دچار غفلت و قساوت شده باشد.

جاودانگی و فراساحتی بودن اسلام

این پژوهشگر عرصه علوم قرآن و حدیث افزود: بنابراین بحث جاودانگی دین اسلام با توجه به آنچه که در قرآن و روایات ما مورد توجه قرار گرفته از آن شمول و فراساحتی بودن قرآن است. از طرف دیگر خود آیات قرآن کریم را وقتی که مورد بررسی قرار می‌دهیم، می‌بینیم که این آیات هم به جنبه‌های فردی توجه می‌کند و هم به جنبه‌های اجتماعی؛ یعنی در واقع دو ساحت فردی و اجتماعی مورد

توجه قرار گرفته است. هم مسائل دنیوی را مورد بررسی قرار داده و هم مسائل اخروی را؛ هم به بعد جسمانی توجه می‌کند و هم به بعد روحانی.

وی افزود: بنابراین جامعیتی در این بین وجود دارد و این جامعیت زیرمجموعه شمول متن و فراساحتی بودن قرآن قرار می‌گیرد. قرآن کریم خیلی زیبا حیات فرد را به حیات جامعه گره می‌زند؛ به گونه‌ای که احیای یک فرد مساوی می‌شود با احیای یک جامعه؛ از یک طرف کشتن یک فرد مساوی با کشتن یک جامعه می‌شود و از طرف دیگر به اجتماع هم توجه بسیاری دارد.

ارتباط فرد و جامعه در تشبیه پیامبر(ص)

عروتنی موفق در ادامه با بیان حدیث نبوی افزود: پیامبر گرامی اسلام(ص) در تشبیهی زیبا، جامعه را به یک کشتی تشبیه کرده‌اند و فرمودند جامعه نظیر کشتی است؛ کسانی که در درون یک کشتی هستند، امنیت و سلامت آن کشتی به سلامت و امنیت این‌ها گره خورده؛ یعنی اگر به سلامت و امنیت این کشتی لطمه‌ای وارد شود، دقیقاً به سلامت این‌ها صدمه وارد می‌شود. لذا پیامبر می‌فرمایند حفاظت کشتی بر تک تک افراد سوار بر کشتی واجب است و امر به معروف و نهی از منکر در جامعه نیز همین حکم را دارد.

وی گفت: قرآن کریم هم به مسائل دنیوی توجه کرده است و هم به مسائل اخروی؛ در مسائل دنیوی حتی به پیامبر(ص) هم نهیب می‌زند 171#&... وَلَا تَنْسَ تَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا... و سهم خود را از دنیا فراموش مکن(قصص/77) و در برخی از جاها به پیامبر دستور می‌دهد که به مسائل دنیوی هم بپردازد. این مسائل گرچه ظاهر دنیوی دارد، ولی چون در دین ما بین دنیا و آخرت حجابی نیست و پیوند مستحکمی برقرار است، به همین علت همه چیز در دنیا می‌تواند رنگ اخروی به خود بگیرد.